

anlagt et Slags Turisthotel med Beværtning enten paa Lille Graakallen, ved Fjeldsæter eller ovenfor Kobberdammen". Denne tanken førte etter hvert til byggingen av Fjeldsæterveien og Fjeldsæter Turisthotel og Sanatorium, som sto ferdig i 1899. Den endelige realiseringen av hotellprosjektet var ikke TTs fortjeneste, men foreningen sto bak ideen og drev igjennom dannelsen av aksjeselskapet som bygget, eide og drev hotellet. Det som videre skjedde med hotellet er, som det heter, en annen historie som vi ikke skal gå inn på her.

Hytta på Storheia

I 1894 viste tilstrømningen til den da fem år gamle Gråkallhytta at interessen blant byens befolkning for å ferdes i Bymarka var stor og økende. Ikke så få hadde etter hvert også begynt å ferdes videre innover i marka, og tiden var etter turistforeningens mening moden for et nytt fremstøt.

I 1893 hadde TT fått et bidrag fra Trondhjems Brændevinssamlag på ett tusen kroner til sitt arbeid med turstier i marka. Dette bidraget gjorde foreningen "istand til at lægge en gangsti fra Graakallen ned forbi Vintervandet over til Storheia". Av årsberetningen for 1894/95 fremgår at det til "dette arbeide er medgaaet kr. 434,10, saa arbeidet blev noget kostbarere end af bestyrelsen oprindelig kalkuleret".

TTs plan var å få bygget en hytte også på Storheia. En søknad til Byneset kommune om å få bygge ble straks imøtekommet, og Brændevindssamlaget vedtok å støtte også dette prosjektet med en bevilgning på 700 kroner. Foreningen tok sikte på å komme i gang med byggingen sommeren 1895, vel å merke "om transportforholdene udover vaaren stiller sig nogenlunde gunstige".

Og slik ble det. I i løpet av høsten var hytta kommet under tak, og da våren 1896 kom gjensto bare noen mindre arbeider. Hytta, som når alt var summert kostet 800 kroner, sto altså ferdig til bruk "til Turistsæsonens Begyndelse" sommeren 1896.

"Hytten er opført helt oppe på Fjeldets høieste Top, hvorfra er en vid og storartet Udsigt over de omliggende Fjelde og Bygder," kunne foreningen fortelle. "Udsigten har forøvrigt meget tilfælles med den fra Gråkallen, men den større Del af Byen sees ikke fra Storheia, hvorimod

"Støt Trondhjems Turistforening ved at tilføre den nye medlemmer. Turistforeningen aabner fjelder for trøndersk ungdom, men den maa ha penger til nye hytter. Kontingenten gaar hertil. Indsend vedheftede brevkort" (hvor det sto: Som medlemmer av TT anmeldes herved: ...)
(Fra ilegg i årsberetningen for 1920)

Hytta som TT bygde på Storheia sto ferdig sommeren 1896. Foto: Carl Schulz

man til Gjengjæld har mere Udsyn over Bynettet, Orkedalen, Troldheimen m.v. Storheias Top ligger 5 m. høiere end Gråkallens." (Nyere målinger har vist at forskjellen er 14 meter; Storheia måler 565 meter, Gråkallen 551 meter, forf. anm.)

Dermed hadde TT to hytter "oppe på Gråkallens og Storheias Høifjeldsvidder". Selv om den nye hytta etter datidens oppfatning lå et godt stykke fra byen, var den ikke utstyrt med tanke på overnatting. Heller ikke var det noen gang i TTs tanker å ansette en vertinne til å forestå servering på Storheia. Her måtte de besøkende selv ha med seg det de trengte, men hytta var utstyrt med bord, benker, grue, kokeapparat og en del annet utstyr. Dessuten var det bygget til et bislag og et toalett, "da dette fandtes nødvendig".

I årsberetningen for 1896/97 står det at hytta hadde hatt et ganske godt besøk, "endog i Vinter", noe som førte til følgende spådom: "Vi står endnu ved Begyndelsen med Hensyn til at udnytte for vor By dette os så nærliggende, så vekslende og endog meget naturskjønne Høifjeldsparti: Gråkallen-Storheia."

Sti ned til Grønli

Sommeren 1896 hadde TT planlagt å anlegge en sti fra "Storheia og ned

Grønlia. Bildet er hentet fra TTs årsskrift i 1898. Foto: Carl Schulz

Grønlia i 1914. Prospektkort utlånt av Erik Stabell.

til til Gården Marken ved Skjedbredvand, hvorfra den gamle Bynesvei fører tilbake til Byen". Da foreningen støtte på "uforudseede Vanskeligheter fra vedkommende Grundeiers Side, bestemte man sig til at føre Veien ned til det smukt beliggende Grønlien ved nordre Ende af Skjelbredvandet, hvorfra Vei fører over Lagmandssæter ned på gamle Bynesvei ved Soleim" (dvs. ved Vådan, forf. anm.). I denne forbindelse er det for øvrig grunn til å korrigere den forestillingen mange åpenbart har av at serveringen til turfolk på Grønlia tok til med Ingeborg Solberg, for først ute var Ane og Isak Knudsen. Etter at byggingen av turisthotellet var kommet i gang på Fjellsæter i 1897, var det ikke lenger levebrød der for de to. De flyttet derfor til Grønlia og satte i gang med servering der.

"På denne idyllisk ovenfor Vandet, oppe i Høiden liggende Sætervold

har den forrige Eier af Fjeldsæter - Isak Kampervold - nedsat sig, så Fodgjængere der vil ha Anledning til at få Forfriskninger," skrev Carl Schulz i TTs årsskrift for 1897 og anbefalte den rundturen man nå kunne ta fra byen om Gråkallen, Storheia, Grønlia, Vådan og tilbake til byen på det varmeste: "Vandringen er en fuld Dags-marsch, på hvilken man uden Omkostninger og Møie kan nyde godt af et rent Høifjeld." I det påfølgende årsskrift, der rundtturen også ble omtalt, la han til: "Man behøver ikke at ty langt bort, for at kunne styrke sit sind og sit legeme med en vandring tilfjelds."

Ødelagt av pøbel

TTs økonomi tillot dessverre ikke kontinuerlig tilsyn med hytta på Storheia. I 1898 ble det derfor inngått en avtale med Trondhjems Skiklub som gikk ut på at skiklubben fikk disponere hytta i vintersesongen mot å holde oppsyn med den. Oppsynet ble etter dette i noen år ivaretatt av verten på Skistua, men deretter ble hytta stort sett overlatt til seg selv. Hva resultatet ble fremgår tydelig av TTs 25-års beretning fra 1912: "Det viste sig snart umulig at berge hytten for pøbelens raaskab, og da den gang paa gang blev ramponert paa det skammeligste, saa man ingen anden utvei end at fjerne den. Med samtykke av Brændevinssamlagets direktion blev den derfor i 1905 solgt til bortflytning". I det årets årsberetning heter det at "turistforeningens "smertensbarn", hytten paa Storheia, er endelig i henhold til beslutning paa sidste generalforsamling bleven solgt. Kjøberne var endel unge trøndere, som har flyttet den, og agtede at benytte den som skihytte." Prisen kjøperne betalte for hytta var 75 kroner.

At det siden kom en ny hytte på Storheia, og som sto der til begynnelsen av 1960-årene, er også en annen historie som TT ikke hadde noe med og som vi her derfor skal la ligge.

Rønningen

Etter at TT solgte Gråkallhytta til Trondheim kommune i 1920, gikk det 85 år før folk på tur i Bymarka igjen kunne oppsøke en "TT-hytte", nærmere bestemt Rønningen i Leinstrandmarka.

Else Klock, som hadde vært vertinne på Rønningen i nesten 30 år og nå nærmet seg pensjonsalderen, bestemte seg høsten 2004 for å avslutte virksomheten etter vårsesongen 2005 og sa opp kontrakten med kommunen. TT, som i en tid hadde vurdert flere muligheter for å kunne få et tilholdssted i Bymarka igjen, deriblant både Elgsethytta og Holstvollen, sa seg straks interessert i å overta driften, for Rønningen er et sted som av flere grunner passer TT utmerket. I tillegg til å drive serveringsstedet videre, kunne foreningen her få et bynært sted for aktiviteter i Barnas Turlag, et utfluktssted for Ungdomsgruppa, et sted hvor Veteranen kan